

Bohdan Łukaszewicz

Polska Partia Robotnicza na Warmii i Mazurach w 1948 roku w świetle źródeł archiwalnych

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 4, 553-579

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ŹRÓDŁA

Bohdan Łukaszewicz

Polska Partia Robotnicza na Warmii i Mazurach w 1948 roku w świetle źródeł archiwalnych

Rok 1948 stanowił w powojennej historii Polski niezwykle istotną cezurę. Oto kończył się definitywnie okres gry pozorów i kamuflowania rzeczywistych celów, a zaczynała epoka budowy systemu otwartego stalinizmu. Teraz Polska Partia Robotnicza już nie musiała iść na kompromisy, sięgała po rolę dominującej, a faktycznie jedynej siły politycznej w kraju.

Oficjalnie ogłoszone, sfalszowane, wyniki wyborów do Sejmu Ustawodawczego ze stycznia 1947 r. otwierały nowy rozdział w życiu kraju. Dotychczasowy jedyny realny konkurent obozu Polskiej Partii Robotniczej, stronnictwo Stanisława Mikołajczyka, przestał się liczyć. Polskie Stronnictwo Ludowe z wyborów wyszło kompletnie rozbite. Działalność olsztyńskiej organizacji zamarła, a czynione próby wskrzeszenia aktywności partii praktycznie skończyły się fiaskiem. Po wyeliminowaniu ze sceny politycznej ludowców Mikołajczyka, do roli współgospodarza (obok Polskiej Partii Robotniczej) krótko aspirowała Polska Partia Socjalistyczna. W ciągu jednakże roku 1947 pozycja polskich socjalistów zdecydowanie osłabła, by w 1948 r. klęskę przypieczętować na tzw. Kongresie Jedności Klasy Robotniczej.

W 1948 r. likwidacji uległy organizacje młodzieży związane z Kościołem rzymskokatolickim. Wówczas to jedyną polityczną organizacją młodych stał się Związek Młodzieży Polskiej powstały z formalnego zjednoczenia dotychczasowych politycznych organizacji młodzieżowych.

W 1948 r. harcerstwo weszło w ostrą fazę kryzysu. Dotychczasowe, sprawdzone i zdające egzamin praktyczny formy pracy z młodzieżą uznano za wrogie, służące ideologii burżuazyjnej, sam zaś skauting za „sprzeczny z założeniami wychowania socjalistycznego”. Młodzież zaczęła opuszczać szeregi harcerstwa. Niebawem zresztą Związek Harcerstwa Polskiego stracił autonomiczność, a w jego miejsce powołano Organizację Harcerską, która zakresem swego działania obejmowała jedynie dzieci i młodzież szkół podstawowych. Teren szkół średnich zastrzeżony został dla Związku Młodzieży Polskiej.

Przyjęta w drugiej połowie 1947 r. i prowadzona przez Polską Partię Robotniczą, wbrew stanowisku socjalistów, nowa polityka gospodarcza, w sposób zdecydowany i konsekwentny zaczęła być realizowana w Olsztyńskim z niemalym poślizgiem. Zresztą wszystkie nowinki, i pozytywne, i negatywne, docierały tu ze znacznym opóźnieniem, które starano się potem nadrobić gorliwością i bezwzględnością. Nie cofano się przy tym przed stosowaniem całej gamy środków tak prawnych, jak i pozaprawnych. Przy dużym szumie propagandowym, za chwytliwymi, bez względu na epokę, hasłami obrony interesów „ludu pracującego”, kryła się szerzona wprost nienawiść klasowa.

W 1948 r. przed olsztyńskim Wojskowym Sądem Rejonowym toczyło się piętnaście procesów, w których orzeczono rekordową liczbę dwudziestu czterech kar śmierci. Wojskowa służba wymiaru sprawiedliwości czyściła co prawda z osobników zdemoralizowanych szeregi wojska, milicji, aparatu bezpieczeństwa, ale zwalczała przede wszystkim faktycznego i wykreowanego „wroga klasowego” – „szpiegów i dywersantów, sabotażystów i terrorystów, członków związków kontrewo-

lucyjnych i szerzycieli wrogiej propagandy”. Dopelniając formalności procesowych, legitymizowała często bezprawie¹.

Osobną, ale znaczącą rolę w systemie represji, które w 1948 r. zmieniły swą jakościową formę, wyznaczono ściśle współpracującej z aparatem bezpieczeństwa Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym, która miała być bardzo ważnym instrumentem w zwalczaniu patologii gospodarczych powojennej rzeczywistości, wspierającym organa wymiaru sprawiedliwości, ale dodać należy, że uczestniczyła także w rozgrywkach politycznych. Z czasem walka ze „szkodnictwem gospodarczym” zesłała na dalszy plan, a Komisja koncentrowała się na represjach wobec rzeczywistych i wymaginyowanych przeciwników systemu².

W systemie represji odgrywało ważną rolę również sądownictwo powszechne orzekające na podstawie m.in. nowego prawa³. Pojawiły się nowe kategorie już nie wykroczenia, ale nawet przestępstwa. To z klimatu roku 1948 wyrosły dekrety o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej oraz o ochronie wolności sumienia i wyznania – ten ostatni był wykorzystywany przede wszystkim przy szykanowaniu kleru Kościoła rzymskokatolickiego.

Ostatnim wielkim wydarzeniem 1948 r. było powołanie do życia Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Olsztyńska organizacja wojewódzka nowo powstałej partii należała do grona czterech najmniejszych organizacji w kraju; w końcu 1948 r. liczyła 31 399 osób (40,4% stanowili robotnicy – i był to najwyższy w całej olsztyńskiej historii partii odsetek robotników; 35,0% chłopci, 24,0% pracownicy umysłowi i 0,6% inni, np. kupcy, rzemieślnicy)⁴.

* * *

Publikowane w układzie chronologicznym trzynaście tekstów źródłowych ukazuje zarówno stosunek wojewódzkich władz PPR do przejawów życia społecznego, politycznego i gospodarczego regionu, ale także w pewnym stopniu dokumentuje sprawy wewnątrzpartyjne, a wśród nich te związane z akcją „oczyszczania szeregów” PPS, czy plenum „sierpniowo-wrześniowym”, będącym zwrotem w dotychczasowej polityce partii i państwa⁵. Są to, poza jednym przypadkiem, sprawozdania i informacje władz wojewódzkich kierowane do centrali PPR. Pochodzą z zasobu aktowego Archiwum Akt Nowych (VI Oddział – Archiwum Lewicy Polskiej, zespół Komitet Centralny Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej – 5 dokumentów) oraz Archiwum Państwowego w Olsztynie (zespół Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej – 8 dokumentów).

Teksty pod względem językowym budzą wiele zastrzeżeń. Daje się zauważyć schematyczna składnia, niepoprawne konstrukcje zdań złożonych. Przekazy zawierają błędy fleksyjne, frazeologiczne, leksykalne, a także stylistyczne. W obawie jednakże przed zafałszowaniem przekazu poprawiono jedynie błędy ortograficzne i oczywiste literówki. Pozostawiono błędy gramatycz-

1 J. Poksiński, „*My, sędziowie, nie od Boga...*”. *Z dziejów sądownictwa wojskowego PRL 1944–1956. Materiały i dokumenty*, Warszawa 1996, s. 5.

2 Por. R. Tomkiewicz, *Olsztyńska Delegatura Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym 1945–1954*, Olsztyn 1995, *passim*.

3 Por. G. Jakubowski, *Sądownictwo powszechne w Polsce w latach 1944–1950*, Warszawa 2002, s. 239 i n.

4 Por. B. Łukaszewicz, *Z badań nad kształtowaniem się struktury społecznej Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej na terenie Warmii i Mazur w latach 1948–1954*, w: *Z tradycji ruchu robotniczego na Warmii i Mazurach*, pod red. E. Wojnowskiego, Olsztyn 1982.

5 Por. *Sprawozdanie stenograficzne z posiedzenia Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej 31 sierpnia – 3 września 1948 r.*, przygotował do druku, opatrzył wstępem i przypisami Aleksander Kochański, Pultusk – Warszawa 1998.

ne niezniesztalające tekstu. W wypadkach wątpliwych czy występujących np. zwrotach gwarowych lekcję przekazu potwierdzano wykrzyknikiem w nawiasie kwadratowym. Natomiast nie potwierdzano błędów typu: „sekretarzem został wybrany”; „postawić na kole” (dyskutować w trakcie posiedzenia koła partyjnego), pracować „na majątkach”; „braki w cukrze”. Skrótów jednoznacznych nie rozwijano. Występujące skrótowce podano w przypisie⁶. Dążąc do przejrzystości przekazu, wprowadzono nowe akapity, ale też z uwagi na fakt, iż zdarzało się, że każde kolejne zdanie, bezzasadnie rozpoczynało się od nowego akapitu – część z nich zlikwidowano. Tych formalnych zmian nie zaznaczano. W tekście nadużywano wielkich liter. Wyraz „Partia” pisany był oczywiście wielką literą, ale też „Komitet”, „Stronnictwa Demokratyczne” (tzn. współdziałające z PPR), „Aktyw”, ponadto wszelkiego rodzaju funkcje, stanowiska, a także przymiotnik „Radziecki” czy zwrot „Przyjaźń Polsko-Radziecka”; skrót wyrazu towarzysz w połączeniu z osobą pisano majuskułą, np. „Tow. Bierut”; „Tow. Wiesław” [Władysław Gomułka].

1

1948 maj 13. – Sprawozdanie Henryka Mackiewicza, kierownika Referatu Sprawozdawczego przy Wydziale Organizacyjnym KW PPR dla Wydziału Organizacyjnego KC PPR, z przebiegu uroczystości pierwszomajowych w województwie.

Maszynopis, oryginal.

AAN, KC PZPR, PPR, 295 IX – 246, k. 45.

Odbyło się 31 akademii 1-szomajowych przy liczbie uczestników 14 000, na terenie całego województwa olsztyńskiego.

W dniu 1-maja odbyło się 46 manifestacji przy liczbie uczestników 177 600, w tym chłopów 79 000 i młodzieży 58 000.

W dniu 1-go Maja zebrano w kweście ulicznej na budowę domu Zjednoczonych Partii Robotniczych 904 113,5 zł.

Manifestacje 1-szomajowe w całym województwie miały przebieg zadawalniający [!]. Udział ludności w pochodach był duży.

Nastroj ulicy był odświeżony. Dużą reakcją ze strony publiczności wywoływało uczestnictwo młodzieży w pochodach. Organizacje młodzieżowe popisały się bardzo dobrze.

W mieście powiatowym Szczytno ekipa Filmu Polskiego sfilmowała pochód 1-szomajowy.

W mieście powiatowym Pasłęk uczestnicy pochodu pod koniec manifestacji udali się prawie w całej masie do kościoła. W powiecie Kętrzyn, w gminie Skandawa Komitet Gminny PPS wystąpił ze sztandarem, na którym z jednej strony był wymalowany obraz Matki Boskiej zaś na drugiej [napis] PPS.

6 AAN – Archiwum Akt Nowych; AP – Archiwum Państwowe; FOR – Fundusz Obsługi Rolnictwa; KC – Komitet Centralny; KCZZ – Komisja Centralna Związków Zawodowych; KPJ – Komunistyczna Partia Jugosławii; KPP – Komunistyczna Partia Polski; KSM – Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży; MO – Milicja Obywatelska; MZO – Ministerstwo Ziem Odzyskanych; OKZZ – Okręgowa Komisja Związków Zawodowych; ORMO – Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej; PNZ – Państwowe Nieruchomości Ziemskie; PPR – Polska Partia Robotnicza; PPS – Polska Partia Socjalistyczna; PRN – Powiatowa Rada Narodowa; PUBP – Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego; PZPR – Polska Zjednoczona Partia Robotnicza; SD – Stronictwo Demokratyczne; SL – Stronictwo Ludowe; SP – Powszechna Organizacja „Służba Polsce”; SP – Stronictwo Pracy; TPPR – Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej; UB – Urząd Bezpieczeństwa; UPA – Ukraińska Powstańcza Armia; WRN – Wolność, Równość, Niepodległość; WUBP – Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego; ZMP – Związek Młodzieży Polskiej; ZSCh – Związek Samopomocy Chłopskiej; Zw. Zaw. – związki zawodowe; ZWM – Związek Walki Młodych.

W powiecie Braniewo odłamy reakcyjne prowadziły szeptaną propagandę, żeby nie brać udziału w pochodach 1-szomajowych. W mieście powiatowym Lidzbark [Warmiński] deszcz częściowo zdeorganizował manifestację 1-szomajową.

W powiecie Iława w dniu 2-go maja, postanowiono uczcić dzień 1-go maja pracą. Zaagitowano ludzi i zaorano 120 ha odlogów.

2

1948 lipiec po 7. – Ocena sekretariatu KW PPR narady wojewódzkiego aktywu partyjnego, odbytej w dniach 6–7 lipca.

Maszynopis, oryginal.

AAN, KC PZPR, PPR 295 IX – 246, k. 63.

Aktyw wojewódzki o porządku dziennym narady został powiadomiony kilka dni wcześniej. Była tematem wielkiego zainteresowania. Dowodem wielkiego zainteresowania towarzyszy naradą jest fakt, że wytypowani towarzysze z terenu stawili się w stu procentach. Natomiast zainteresowanie aktywu miejskiego Olsztyna było znacznie mniejsze.

Referat wygłoszony przez tow. Strzeleckiego był wysłuchany z powagą. Liczba towarzyszy zabierających głos w dyskusji jest zwierciadłem, że zagadnienia postawione w referacie plenowym [!] mocno zaabsorbowały nasz aktyw. Poziom dyskusji był zadawalniający [!] Towarzysze dyskutowali nad istotnymi zagadnieniami wyników plenum w powiązaniu z codzienną praktyczną robotą partii. Wystąpienia towarzyszy wskazywały, że prawidłowo pojęli wytyczne plenum, dają tę minimalną gwarancję słusznej realizacji postawionych zadań. Na 21 dyskutantów, 15-u towarzyszy z terenu zabierało głos.

Wystąpienie szeregu towarzyszy wskazuje, że niebezpieczeństwa sekciarskiej recydywy nie należy lekceważyć, szczególnie ujawniło się w stosunku do zagadnienia walki z klerem, do form i metod stworzenia warunków współdzielczenia wsi, stawiając zagadnienie eliminacji już na obecnym etapie bogaczy wiejskich z życia gospodarczego i społecznego wsi, że jakoby są już warunki nie tylko do ograniczenia możliwości dalszego bogacenia się tych elementów, lecz do rugowania ich. Również towarzysz Harasimowski, robociarz Państwowej Drukarni w Olsztynie, w swoim przemówieniu mówiąc o słuszności wytycznych plenum KC zaleca, by na obecnym etapie przystąpić do organizowania „wzorowych, planowych gospodarstw spośród członków partii, one będą załączkiem przyszłych kolektywów”. Ten sam towarzysz zdobył się na tego rodzaju twierdzenie, „że nie ma zasadniczej różnicy między PPR a byłą KPP, że odrzuciliśmy błędy popełnione przez KPP to jest jeszcze jeden dowód, że jesteśmy komunistyczną partią”. „Należy nam tylko prowadzić odpowiednią robotę, by uświadomić towarzyszy o obowiązkach wypływających z tego. Nie wolno nam zamazywać oblicza naszego”.

Zastępca komendanta wojewódzkiego MO tow. Cieślak Józef również w swoim wystąpieniu między innymi postawił sprawę w sposób następujący: „Nareszcie doczekaliśmy się jasnych i wyraźnych sformułowań i ocenę roli KPP, lecz widzimy wrogi stosunek PPR do starych komunistów, młodzi peperowcy [!] nie zdają sobie sprawy z położonych zasług KPP”. Te akcenty towarzysza Cieślaka pod adresem masy PPR wywołały niesmak na sali, można było odnieść wrażenie, że nie docenia się PPR lat 1945–46, a szczególnie PPR ostatniego okresu, niektórzy towarzysze odnieśli wrażenie, że jakoby w PPR-ze działają dwie partie, że KPP-owcy są tą „śmietanką” w Partii, natomiast PPR są tą zwyczajną masą. Na wystąpienie towarzysza Cieślaka mocno z miejsca zareagowaliśmy, wyjaśniając towarzyszom błędne stanowisko. Nasze wyjaśnienia towarzysze dobrze przyjęli. Również w reasumpcji [!] tow. Strzelecki wyjaśnił niesłuszność wypowiedzi tow. Cieślaka.

Ogólnie biorąc, za wyjątkiem powyżej przytoczonych wystąpień, dyskusja toczyła się na odpowiednim poziomie, nie była abstrakcyjną, była rzeczową i realną. Wystąpienia Sekretarzy Komitetów Pow. i innych aktywistów były nacechowane wielkim entuzjazmem. W przemówieniach przebija[ła] się wielka troska o realizację postawionych zadań. [mówcy] dali również wyraz konieczności walki o czystość szeregów, o wzmocnienie dyscypliny partyjnej; o usprawnieniu pracy kół partyjnych, o podniesieniu autorytetu partii, [mówiono] o wzmocnieniu politycznego kierownictwa Partii na wszystkich odcinkach naszego życia.

Narada ożywiła w wielkim stopniu zgromadzony aktyw. Wierzymy, że to czynienie [!] aktywu mocno wpłynie na aktywizację całej masy partyjnej – szczególnie masy partyjnej na wsi.

3

1948 lipiec 14. – Sprawozdanie Stanisława Rajewskiego, II sekretarza KW PPR dla Wydziału Sprawozdawczego KC PPR z narad partyjnych na temat Rezolucji Biura Informacyjnego Partii Komunistycznych i Robotniczych, sytuacji w Komunistycznej Partii Jugosławii.

Maszynopis, oryginal.

AAN, KC PZPR, PPR, 295.IX – 246, k. 60–69.

Rezolucja Biura Informacyjnego i uchwały w związku z zaistniałą sytuacją w KPJ.

Komitet Wojewódzki przeprowadził szeroką kampanię narad informacyjnych na terenie całego województwa, na których obecnych było dwa tysiące towarzyszy. Masa partyjna w swej przytłaczającej większości z wielką powagą odniosła się do postawionych problemów, szczególnie żywo interesując się 6-tym punktem rezolucji.

Aktyw wiejski żywo reagował dyskutując nad problemem struktury gospodarczej naszej wsi. Dyskusja nad problemami gospodarczymi wsi była na wysokim poziomie, operowali towarzysze konkretnymi dowodami wskazując na fakty i tendencje szybkiego bogacenia pewnych elementów chłopskich, kosztem mało i średniorolnych chłopów, domagając się ukrócenia i rugowania tych elementów z życia wiejskiego, wskazując we właściwy sposób na formy i metody. Dowodem pozytywnego ustosunkowania i zrozumienia istoty zagadnienia świadczy również o tym, że towarzysze na naradach informacyjnych zastanawiali się i dyskutowali nad zagadnieniem posiadłości gospodarstw autochtonów, przytaczając fakty posiadania nadmiaru ziemi ornej przy jednoczesnym braku w rodzinie odpowiedniej siły roboczej zdolnej do uprawy posiadanej ziemi, wskazując również na fakty handlu i dzierżawy ziemią w warunkach graniczących z wyzyskiem przy jednoczesnym istnieniu małorolnych gospodarstw, zalecając by pomoc państwa była udzielana tym autochtonom, którzy podejmą się gospodarować w ramach przyjętych dekretem państwa o reformie rolnej i akcji uwłaszczeniowej przewidzianej dla całej ludności wiejskiej naszego województwa.

Nie przeszli również do porządku dziennego nad zasadniczymi zagadnieniami politycznymi (szczególnie starsi wiekiem tow. wiejscy) wyrażali się w sposób następujący: „że Tito chce odegrać rolę Napoleona w rodzinie państw demokratycznych, ale tylko w stosunku chyba do Albanii”, że odpowiedzią na posunięcia KPJ winniśmy mocno zareagować, gdyż imperialiści amerykańscy czynią wszystko, by wzmocnić swoją pozycję” – oto są głosy szeregu towarzyszy wiejskich.

Elementy reakcyjne na wsi, częściowo nawet pewne ogniwa PPS na wsi, zaczęły lansować pogłoski o bliskim „niebezpieczeństwie” kolektywizacji na wzór sowiecki, posługując się przy tym różnymi argumentami w postaci celowej koncentracji wszelkiego rodzaju zadłużeń niemożliwych do realizacji w obecnej chwili, po to „by zagnać chłopów do kółchozów”.

„List papieski był wam potrzebny po to by nas dyskredytować i to wam częściowo udało się, lecz wypadki jugosłowiańskie wykazują, że nie jesteście siłą i my potrafimy to wykorzystać”, tego rodzaju wypowiedzi miały miejsca na terenie powiatu Morąg.

Partyjna organizacja w mieście zajmuje poniekąd bierną pozycję, aczkolwiek nie było wypadku próby pomniejszenia znaczenia względnie negacji, brak większej dyskusji w porównaniu ze wsią, raczej należy tłumaczyć naszym zdaniem, że partyjna organizacja w mieście na terenie naszego województwa nie jest organizacją posiadającą odpowiedni trzon proletariacki, w wielu wypadkach przytłacza ją element drobnomieszczański, brak odpowiedniego wyrobienia politycznego, nieznamość zagadnień wiejskich, to było bezpośrednią przyczyną braku większej dyskusji part. organizacji po miastach, aczkolwiek bardzo wielu towarzyszy inteligentów i zarówno robotnicy zabierając głos w dyskusji często powtarzali, „że na tle sytuacji jugosłowiańskiej zasługuje na zastanowienie” czy nasza Partia nie zbyt powoli realizuje pewne zagadnienie „czy nie dojrzała sytuacja by pewne zagadnienia były postawione w sposób skryształizowany”.

Komitet Wojewódzki PPS nie przeprowadził do dnia dzisiejszego w terenie akcji w sprawie KPJ. Na odprawie sekretarzy Kom. Pow. był dany referat o rezolucji Biura Informacyjnego, nic poza tym. Lecz wielu towarzyszy aktywistów PPS podchodzi do zagadnienia w sposób niezwykle lekceważący, bez najmniejszych przejawów i tendencji analizy. Pewna grupa aktywistów terenowych w rozmowie z naszymi towarzyszami również w sposób laicki (!) mówią, widzicie wyście nam stawiali zarzuty, że my nie jesteśmy marksistami, a okazuje się również, że w waszych szeregach ma to miejsce. Aktywiści ci często tak tłumaczą zagadnienie na kołach PPS, w konsekwencji zaczynają ponownie powtarzać się stare twierdzenia, „że między PPS a PPR nie było żadnych różnic ideologicznych, że błędy PPS były błędami, które wyrastały nie na gruncie reformizmu, antymarksistowskiej postawy, lecz różnicy taktyki, i nie możemy sobie rościć pretensji, by nasz wkład w dzieło realizacji obecnych zadań nie był pomniejszony tak jak PPR nie pozwala sobie na pomniejszenie swej roli”. „Jeśli PPR angażowało się bardziej aktywnie na innych odcinkach, to za to my jesteśmy orędownikami niepodległości w ruchu robotniczym”. Kierownictwo PPS obojętnie przysłuchuje się tym fałszywym wypowiedziom.

Również 10 VII 1948 r. odbyła się odprawa Wojewódzkiego aktywu SL. Wicewojewoda [Bohdan] Wilamowski w referacie swoim o sytuacji gospodarczej kraju i zadaniach SL, postawił sprawę w sposób kategoriyczny, że podstawą programową działania winien być marksizm dla SL, że zagadnienie organizacji życia gospodarczego wsi polskiej winno odpowiadać tym teoretycznym podstawom. Zahaczając o rezolucję Biura Informacyjnego mówił, że organizacja form i metod kolektywnej gospodarki w żadnym wypadku nas SL nie powinny zepchnąć w codziennej pracy na wsi na drugorzędne miejsce”. Te wypowiedzi wywarły u niektórych milczącą konsternację. Większość aktywu nie ustosunkowała się do wypowiedzi, nieliczni tylko w swoich wypowiedziach postawili sprawę, że to musi być konsekwencją wielkiej, obliczonej na dłuższy okres czasu pracy wychowawczej.

Przeprowadzone narady informacyjne mocno zaktywizowały politycznie terenową organizację; towarzysze żywo dyskutują zastanawiając się nad metodami i formami organizacyjnymi realizacji postawionych zadań. Zastanawiają się bardzo poważnie nad zagadnieniem kadr aparatu gospodarczego, który na terenie naszego województwa jest szczególnie ważnym, gdyż dotychczasowa obsada, szczególnie aparatu spółdzielczości wiejskiej nie zdała egzaminu.

W dalszym ciągu śledzimy za odgłosami i wypowiedziami, i w sprawozdaniu miesięcznym uwzględnimy.

4

1948 wrzesień 30. – Ocena Henryka Mackiewicza, kierownika Referatu Sprawozdawczego przy Wydziale Organizacyjnym KW PPR dla Wydziału Organizacyjnego KC PPR, nastrojów społecznych w województwie po plenum sierpniowo-wrzesniowym KC PPR.

Maszynopis, oryginal.

AAN, KC PZPR, PPR, 295.IX-245, k. 129-130.

Na terenie województwa olsztyńskiego rezolucja sierpniowego Plenum KC PPR, referat Tow. Bieruta i przemówienie Tow. Wiesława wywołały następujące odgłosy wśród naszych towarzyszy oraz ogółu ludności:

Zainteresowanie ostatnio zaszłyimi wypadkami jest bardzo wielkie. Zaznaczyć trzeba, że wiadomość o tych wypadkach nie wszędzie jeszcze dotarła.

Społeczeństwo podzieliło się na dwa obozy. Zamożna część ludności tzn. bogaci i średniozamożni chłopci, kupcy, wolne zawody oraz w większości inteligencja pracująca żalują bardzo Tow. Wiesława twierząc, że był obrońcą chłopów i nie dopuszczał do utworzenia „kolchozów” – jak nazywają tworzenie spółdzielczości wsi. Uważają, że Tow. Wiesław nie przyznał się do swoich błędów, lecz że jest to oszustwo. W stosunku do osoby Tow. Bieruta zajęli stanowisko wyczekujące, lecz z pewną obawą.

Większa część społeczeństwa – robotnicy i biedota wiejska rezolucję Plenum KC PPR i referat Tow. Bieruta przyjęli przychylnie.

W terenie są pytania dlaczego trzy lata polityka prowadzona była dobrze, a teraz nagle Tow. Wiesław nie umiał dalej ją prowadzić i został nagle usunięty.

Panuje wielkie zdziwienie, że Tow. Wiesław wprowadził nas w błąd i że dopiero teraz to wszystko wyszło na jaw.

Część naszych towarzyszy czuje sentyment do Tow. Wiesława i żalują, że został usunięty ze stanowiska Sekretarza Generalnego KC PPR, [ale są też] zdania, że skoro Tow. Bierut weźmie kierownictwo w swoje ręce to będzie lepiej.

Wśród PPS panuje na ogół zadowolenie z zaszłych zmian, jedynie na prawicy PPS nastąpiło wielkie poruszenie i przestroch.

Są wypowiedzi wśród PPS-owców, że w naszej Partii jest dyscyplina i czujność.

Mówi się również, że nie tylko w PPS znajdowały się nieodpowiednie elementy, lecz i w PPR. W terenie członkowie PPS zapytują czy z powodu ostatnich zmian znów będzie odłożone połączenie się partii. Z drugiej znów strony były głosy wśród PPS, że nasza Partia była na złej drodze i dlatego PPS nie chciała się zjednoczyć.

Wśród naszych towarzyszy są pytania dlaczego Tow. Bierut był dotychczas bezpartyjny, a teraz został Sekretarzem Generalnym KC PPR.

Wśród bezpartyjnych są pytania, jak Prezydent Polski może być Sekretarzem Generalnym KC PPR.

Wśród świadomych chłopów są głosy, że Tow. Wiesław dlatego został usunięty, ponieważ chciał wprowadzić naszą Partię na drogę Tito.

Są odgłosy między PPS-owcami, że byli oszukani, ponieważ mówiono im, że Tow. Bierut był bezpartyjny.

Na wsi, wśród naszych członków, są wypowiedzi, że Tow. Wiesław szedł razem z Mikołajczykiem.

Niektórzy bezpartyjni mówią, że dobrze jak się PPR klóci u siebie wewnątrz. Daje się zauważyć, że ubożsi chłopci nie są przeciwni spółdzielczości wsi, np. w powiecie Giżycko, w gromadzie Zielony Dwór na 32 gospodarstwa 26 wyraziło zgodę na założenie spółdzielni produkcyjnej.

Członkowie naszej Partii ogólnie przychylnie odnoszą się do zaszytych zmian mówiąc, „że Partia jest zdrowa jeśli potrafi takie wielkie głowy usunąć”.

5

1948 październik 11. – Informacja Henryka Mackiewicza, kierownika Referatu Sprawozdawczego przy Wydziale Organizacyjnym KW PPR dla Wydziału Organizacyjnego KC PPR, o obradach aktywu Polskiej Partii Socjalistycznej w Olsztynie.

Maszynopis, kopia.

AP Olsztyn, KW PZPR, KW PPR, I VI/3, k. 144.

W dniu 8 października odbyły się obrady aktywu miejskiego PPS w Olsztynie, na którym było obecnych 120 towarzyszy.

Obrady te odbywały się w duchu wybitnie radykalnym, aczkolwiek dyskusja była na niezbyt wysokim poziomie.

Aktyw miejski przyjął i zatwierdził uchwały Prezydium Komitetu Miejskiego PPS w sprawie wydalenia z szeregów Partii 97 członków, w przeważającej mierze przedstawicieli wolnych zawodów, klasowo i ideowo obcych ruchowi robotniczemu.

Między innymi wykluczono 14 przedstawicieli prawicy zajmujących wpływowe stanowiska w urzędach państwowych i samorządowych, jak np. [Kazimierza] Pietrzak-Pawłowski – Dyrektora Zw. Rew. Spółdzielni, Wiesiołowski – Dyrektora CUP, Sowę Pawła – Naczelnika Wydziału Kuratorium, Sawickiego Mieczysława – Dyrektora Izby Skarbowej, Cywińskiego Henryka – naczelnika II Wydziału w Izbie Skarbowej, Gebela – wicedyrektora Poczty.

6

1948 październik 13. – Informacja Henryka Mackiewicza, kierownika Referatu Sprawozdawczego przy Wydziale Organizacyjnym KW PPR dla Wydziału Organizacyjnego KC PPR, o naradach partyjnych poświęconych sprawom spółdzielczości produkcyjnej na wsi olsztyńskiej.

Maszynopis, kopia.

APO Olsztyn, KW PZPR, KW PPR, I VI/3, k. 149.

Do dnia 11 października 1948 r. na terenie województwa olsztyńskiego zostało przeprowadzonych 995 zebrań na kołach partyjnych na temat uchwał sierpniowego Plenum KC PPR w sprawie spółdzielczości produkcyjnej na wsi.

Było obecnych 10 345 osób. Głos w dyskusji zabrało 2378 osób.

Akcja powyższa daje zadowalające rezultaty i wpłynęła uspokajająco na ludność wiejską naszego województwa.

W czasie dyskusji dały się słyszeć głosy, że gdyby aktyw partyjny częściej docierał do kół, to propaganda reakcyjna nie miałaby pola do popisu, gdyż doły partyjne miałyby właściwe nastawienie i mogłyby odpowiednio oddziaływać na bezpartyjnych.

W powiecie Ostróda wg meldunku Komitetu Powiatowego stosunek ludności do spółdzielczości jest bierno-negatywny. Ludność nie ma jeszcze zaufania.

W powiecie Górowo [Iławeckie] po wytłumaczeniu przez prelegenta, że do spółdzielczości produkcyjnej będzie przystępowało dobrowolnie, na sali nastąpiło odprężenie. Oświadczenie to przyjęto oklaskami.

W powiecie Mrągowo w kole Nawiady jeden z członków Partii wyraził się, „że co tam bujać o spółdzielczości, kiedy będą kolchozy”.

W powiecie Morąg były wypadki oddawania legitymacji partyjnych na zebraniach kół. Kler mówi jawnie o kolchozach.

Najlepsze zrozumienie spółdzielczości produkcyjnej jest wśród robotników rolnych na majątkach. Ogólnie można powiedzieć, że sytuacja jest opanowana. Nastroje ludności są przychylnie.

7

1948 październik 18. – Opinia Henryka Mackiewicza, kierownika Referatu Sprawozdawczego przy Wydziale Organizacyjnym KW PPR dla Wydziału Organizacyjnego KC PPR, o działalności Kościołów na terenie województwa olsztyńskiego.

Maszynopis, oryginal.

AAN, KW PZPR, PPR, 295 IX – 244, k. 105–106.

W związku z telefonogramem z dnia 14 X 1948 r. przesyłam sprawozdanie o działalności kleru na terenie województwa olsztyńskiego.

Najliczniejszy, najlepiej zorganizowany i planowo działający jest Kościół katolicki. Na terenie tutejszego województwa znajdują się dwie miejscowości odpustowe: Św[ięta] Lipka i Gietrzwałd, wyzyskiwane umiejętności przez kler dla celów propagandowych. W każdej niemal dziekaniu znajdują się księża, których działalność przynosi szkodę naszemu ustrojowi. Wykorzystując stanowiska prefektów oddziaływują na młodzież, czuwają nad rozwojem względnie dążą do zorganizowania kółek Różańcowych, Eucharystycznych i KMS. W ten sposób usiłują wpłynąć hamująco na młodzież garnącą się do SP lub ZMP.

Są spośród księży również i tacy, dla których ambona stała się trybuną wiecową, z której ciskają gromy na wiernych, strasząc karami boskimi, ostrzegając przed nowym pogaństwem itp.

W powiecie Morąg kler prowadzi usilną propagandę przeciw spółdzielni produkcyjnej.

W powiecie Lidzbark [Warmiński] kler prowadzi propagandę wśród członków naszej Partii – chłopów, przeciwko płaceniu zadeklarowanych sum pieniężnych na budowę wspólnego Domu Zjednoczonych Partii Klasy Robotniczej.

Na teren powiatu Mrągowo przyszło 6-ciu kleryków z woj. rzeszowskiego, którzy się rozrzucili po całym powiecie szerząc wrogą propagandę, mówiąc między innymi, że tworzenie spółdzielni produkcyjnych jest tylko wstępem do zakładania kolchozów, co się wkrótce ma rozpocząć. Dwóch kleryków aresztowano, pozostałych zaś 4-ch poszukuje się.

Nieznaczną grupę szczerze oddanych swej pracy, ludowi i pozytywnie ustosunkowanych do obecnego ustroju reprezentuje ks. Dodas, były partyzant AL, działacz spółdzielczy, społeczny, pracujący bezinteresownie i z oddaniem.

Inne religie prowadzą działalność organizacyjną. Duży rozmach cechuje w pracy Zjednoczenie Kościoła Chrystusowego, mające w Lidzbarku [Warmińskim] własny zbór, Dom Dziecka służący za miejsce szkolenia nowych prezbiterów. Kościół ten wydaje miesięcznik „Jedność”. W czasie natężenia prac w polu, przy orce jesiennej, Kościół ten zdołał oderwać chłopów razem z podwodami od robót w polu do uczestniczenia w swoich misjach. Strata wynosi 10 dni czyli wg prowizorycznych obliczeń 2250 konnodniówek[!].

Z pozostałych na uwagę zasługuje działalność metodystów w Kętrzynie, który ma być siedzibą najwyższych władz tej religii w Polsce. Kościół ten nosi się z zamiarem wydania swego periodyku.

Kościół Ewangelicko-Augsburski oraz Prawosławni są mało liczebni i rozrzućeni po całym niemal województwie.

Dużą działalność propagandową przejawiają świadkowie Jehowy, zarzucając teren broszurami zawierającymi prace [Josepha F.] Rutherforda. Gorzej, że działalność swą sprowadzają do siania głupich plotek o rzekomym końcu świata w 1950 roku itp. W powiecie Morąg kobiety sprze-

dając biblie Jehowy namawiają ludność do wstąpienia do tej sekty i obiecując, że się wówczas otrzyma 30 000 zł pożyczki.

W Barczewie, powiat Olsztyn angielska misja kwaków rozdaje dzieciom paczki żywnościowe.

W Ostródzie szwajcarska misja ewangelicka ma pod swoją opieką Dom Dziecka.

Powyższe misje mają za zadanie wejść w kontakt z ludnością. Prowadzą one antyrządową propagandę. Istnieją podejrzenia, że misje uprawiają działalność szpiegowską.

Członkowie naszej Partii, a nawet aktywiści Komitetów Powiatowych i Komitetu Wojewódzkiego są w dużej mierze wierzącymi.

Pewna część członków Partii, szczególnie na terenie wiejskim ulega wpływom propagandy kleru.

W powiecie Nidzica ksiądz parafii w gminie Jedwabno zwrócił się z ambony do ludności ze słowami: „że nie wolno biednemu chłopu walczyć z kapitalistą i odbierać mu ziemię, nie wolno również parafianom słuchać podszeptów do walki klasowej”.

W powiecie Braniewo ksiądz z ambony zwrócił się do ludności następującymi słowami: „ludu po coś ty przyjechał na te zniszczone ziemie i do tych zburzonych miast”.

W powiecie Bartoszyce jednemu z naszych towarzyszy zmarła żona, ksiądz zgodził się wziąć udział w pogrzebie tylko po jednym warunkiem, że jeżeli mąż zmarłej żony nie będzie w ogóle brał udziału w pogrzebie swej żony.

8

1948 październik 22. – Sprawozdanie KW PPR dla Wydziału Organizacyjnego KC PPR za wrzesień 1948 podpisane przez Bronisława Jachimowicza, II sekretarza KW PPR i Henryka Mackiewicz, kierownika Referatu Sprawozdawczego przy Wydziale Organizacyjnym KW PPR.

Maszynopis, kopia.

AP Olsztyn, KW PZPR, KW PPR, I:VI:3, k. 161–176.

Część pierwsza ogólna

Sytuacja polityczna w województwie olsztyńskim

W miesiącu wrześniu sytuacja polityczna w stosunku do ubiegłego miesiąca uległa pewnej poprawie. Mimo że szepczana propaganda jeszcze przejawia działalność, to jednak nastroje ludności uległy poprawie dzięki przeprowadzonym akcjom uświadamiającym przez naszą Partię, szczególnie w kwestii spółdzielczości produkcyjnej.

Komitet Powiatowy w Bartoszyczach donosi: Ogólnie nastrój ludności dobry, zauważa się jednak wzmoczoną szepczaną propagandę o wojnie. Uchwały sierpnowego Plenum KC PPR, samokrytyka Tow. Wiesława oraz referat tow. [Hilarego] Minca odbiły się głośnym echem w całej organizacji, a szczególnie na terenie wsi. Usunięcie Tow. Wiesława ogół członków Partii przyjął z uznaniem, co wykazały dyskusje na kołach oraz wypowiedzi poszczególnych towarzyszy, którzy podkreślali, iż cały szereg dotychczasowych posunięć było złych, zaś obecna droga, na jaką wkroczyła Partia jest słuszną i odpowiadająca interesom większości średnich i biednych chłopów oraz robotników rolnych.

Na terenie powiatu daje się zauważyć zaostrzającą się walka klasowa, która wyraża się na terenie kół partyjnych żądaniem zmian Zarządów Gminnych, Zarządów Spółdzielni Samopomocy

Chłopskiej, Gminnych Rad Narodowych obsadzonych przez bogaczy i kombinatorów wiejskich. Ogniskami szerzącymi niechęć i szepstaną propagandę jest w większości wypadków ludność akcji „W”, na którą obecnie zwraca się szczególną uwagę. Również początkowe objawy przerwania orok jesiennych i siewu wypłynęły ze strony przesiedleńców akcji „W” oraz elementów kulackich, jednak dzięki przeprowadzeniu masowych akcji na terenie wsi, zorganizowanych przez Komitet Powiatowy naszej Partii, sytuacja uległa poprawie, normalizując się w końcu całkowicie. Powodem ociągania się w orkach i siewach jesiennych było fałszywie tłumaczone ostatnie Plenum KC PPR w sprawie spółdzielczości produkcyjnej oraz odnośnie zagadnień wsi. Plan akcji siewnej został wykonany w 168%.

Komitet Powiatowy w Braniewie donosi: przed akcją propagandową Komitetu Powiatowego ludność powiatu była w panice, uległa podszeptom wrogiej propagandy o trzeciej wojnie i o organizowaniu kolchozów. W rezultacie wytworzył się chaos na odcinku gospodarczym, zaniepokojeni chłopcy w większości ociągali się z przeprowadzeniem orok i siewów jesiennych. Po przeprowadzonych zebraniach przez prelegentów i aktyw Komitetu powiatowego sytuacja w terenie uległa zmianie, chłopcy wzięli się do pracy i akcja siewna ruszyła z miejsca. Obecny nastrój ludności wiejskiej uległ poprawie, propaganda wroga osłabła. Najaktywniejszymi szerzycielami wrogiej propagandy zainteresował się Urząd Bezpieczeństwa i Milicja Obywatelska.

Komitet Powiatowy w Giżycku donosi: nastrój ludności na terenie powiatu dość bierny. Wśród chłopów jest nastawienie wyczekujące, słychać odgłosy, że pod prąd się nie pojedzie daleko. Wśród bogaczy wiejskich i szabrowników są wrogie odgłosy, rozsiewają oni wrogą propagandę, były próby z ich strony zastraszania chłopów biednych i średnich, wyzyskiwacze wiejscy zaczęli nawet wysprzedawać żywy inwentarz. Próby zastraszania zostały zlikwidowane, zaś podżegacze znaleźli się w odosobnieniu [!].

Wśród pewnej części świadomszych [!] chłopów nastrój w stosunku do spółdzielczości produkcyjnej jest pozytywny.

Na terenie miasta panika nie przybrała poważniejszych rozmiarów. Tylko w jednym dniu był notowany większy popyt na cukier.

Antagonizmy dzielnicowe wśród poszczególnych grup ludności zacierają się, wzrastają natomiast antagonizmy między biednymi i średnimi z jednej strony, a bogatymi wyzyskiwaczami z drugiej.

Komitet Powiatowy w Górowie [Haweckim] donosi: referat tow. Minca jest szeroko dyskutowany wśród biedoty wiejskiej, nie wszędzie jednak zdołaliśmy w ciągu miesiąca sprawozdawczego z tym referatem dotrzeć.

Paniki zakupów i magazynowania artykułów żywnościowych na naszym terenie nie stwierdzono.

Komitet Powiatowy w Iławie donosi: nastrój i ustosunkowanie się ludności do obecnego prądu [!] jest zadawalniający [!] Ludzie uczciwi, ludzie pracy widzą i wierzą, że pogłębiamy i utrwalamy naszą przyjaźń, pragniemy szczerzej i ściślej współpracy Polsko-Radzieckiej na odcinku politycznym, gospodarczym i kulturalnym. Społeczeństwo jest również uświadomione, że Rząd Radziecki udziela nam jak najdalej idącej pomocy.

Komitet Powiatowy w Kętrzynie donosi: sytuacja polityczna na terenie powiatu uległa pewnej zmianie na lepsze. Naprężenie, które istniało w ubiegłym miesiącu w związku z uchwałą Plenum

naszej Partii rozładowało się. Ludność obecnie interesuje się sprawami lokalnymi, na wsi zauważa się zwiększającą walkę między biednymi, a bogatymi. Pogłoski o kolchozach krążą nadal, ale słabiej. Powiat nasz pod tym względem można podzielić na dwie części: gminy leżące w pobliżu Kętrzyna, jak np. Różana i Bezlawki, gdzie szeptana propaganda jest najaktywniejsza i gminy oddalone, gdzie propaganda jest słabsza – przyczyną tego jest to, że w Kętrzynie mamy kupców i spekulantów reakcjonistów, którzy rozszerzają szeptaną propagandę. W całości ludność na ogół ustosunkowuje się przychylnie do naszej rzeczywistości i naszych perspektyw. Istnieją nadal wypadki opuszczania gospodarstw, lecz po zbadaniu przyczyn doszliśmy do wniosku, że nie jest to skutkiem uchwał Plenum naszej Partii, lecz z powodu wykrycia różnych nadużyć i przestępstw lub z powodu ciężkich warunków materialnych: brak siły pociągowej, kalectwa i brak pomocy domowej.

W stosunku do spółdzielczości produkcyjnej w większości biedni chłopci odnoszą się pozytywnie, były nawet takie wypadki, że zainteresowani sami zgłaszali się po wyjaśnienie, jak do tego przystąpić – są małorolni, którzy albo nie mają żadnej siły pociągowej lub też niedostateczną. Średniacy zajmują stanowisko wyczekujące.

Wśród chłopów panuje niezadowolenie z powodu szarwarków, które są rozdzielane niesprawiedliwie w stosunku do mało i średniorolnych.

W majątkach PNZ sytuacja jest nadal ciężka, istnieje jeszcze nieodpowiednie traktowanie robotników ze strony administracji. Zdarzają się ucieczki robotników z PNZ.

Komitet Powiatowy w Lidzbarku [Warmińskim] donosi: wpływ wrogiej propagandy dał się zauważyć w częściowym zaniedbaniu jesiennej orki i siewu.

Komitet Powiatowy w Mrągowie donosi: nasi członkowie Partii docenili potrzebę zmiany na stanowisku Gen[eralnego] Sekretarza, uważają, że to co zrobiliśmy do obecnej chwili na drodze osiągnięć gospodarki socjalistycznej – stanęłoby w martwym punkcie i zaprzęśliśmy całą dotychczasową naszą pracę. Natomiast reakcja podchwytując te wydarzenia głosi, że Tow. Wiesław był przeciwny kolektywizacji.

Co do zagadnienia spółdzielczości produkcyjnej, to członkowie naszej Partii solidaryzują się z uchwałami Plenum KC PPR, są już możliwości założenia spółdzielni w gromadzie Cudnochy gm. Barczewo, w Montowie gm. Marcinkowo oraz w rozparcelowanym majątku Nowa Ruska Wieś w gm. Wyszembork. Ww. gromadach gospodarze już się pytali kiedy można zaczynać wspólną pracę.

Ostatnio dało się odczuć braki w cukrze, w słoninie i papierosach lecz dzięki przeprowadzonej ostrej kampanii antyspekulacyjnej, sytuacja się poprawiła.

Komitet Powiatowy w Nidzicy donosi: nastroje ludności nie zawsze są zgodne z obecną polityką naszej Partii. Nie wyraża się to w jakichś próbach masowych manifestacji, czy antyrządowych wystąpień, lecz w cichym i skrytym, nieraz nie dającym się uchwycić lub uwidocznić sabotażu na niekorzyść rządu. Wyjawia się to w zaciętym oporze chłopca, głuchego i odpornego na wszelkie próby tłumaczenia i przekonywania z naszej strony; wypadki kiedy chłop na nasze argumenty odpowiada machnięciem ręki dodając: „wy sobie mówta jak chcecie, a ja wiem, że to kołchozy i już” stają się coraz częstsze. Wieś nasza staje się głucha na wszelką próbę przekonywania. Kadry naszej Partii w terenie, pomimo wysiłku aktywu powiatowego nie zawsze ustosunkowują się pozytywnie do obecnych zmian. Sytuacja powyższa wpłynęła ujemnie na orkę i siew jesienny. Chłop sieje lecz nie wierzy, że będzie zbierał zbiory; z tego powodu orka i siew są przeprowadzane ospale i niedbale. Poważnym, ujemnym czynnikiem, który wpłynęła na pogorszenie nastrojów stało się rozporzą-

dzenie o spisie narzędzi i maszyn rolniczych, które naszym zdaniem mogło być wykonane 3 tygodnie później, a nie w czasie momentu siewu.

Kampania spekulacyjna na naszym terenie nie przybrała szerszych rozmiarów. Masowe wykupywanie produktów trwało tylko dwa dni.

Co do propagandy o „kolchozach” i sytuacji jaka się w związku z tym utworzyła, to Komitet Powiatowy uważa, że będzie to trwać do czasu zorganizowania przynajmniej choć jednej wzorowej spółdzielni produkcyjnej. Nadmienić należy, że na ogólne złagodzenie nastrojów na wsi wpływają ostatnie przydziały koni, kredytów siewnych i inwestycyjnych, z których ludność wiejska masowo korzysta.

Komitet Powiatowy w Olsztynie donosi: sytuacja polityczna w miesiącu sprawozdawczym w dalszym ciągu poprawiła się. Poprzednio większość ludności, a szczególnie miejscowej nie rozumiała znaczenia spółdzielczości, a nawet była wrogo do niej usposobiona. Zdarzały się wypadki np. w gminie Lamkowo i Stawiguda, gdzie ludność z obawy przed zakładaniem kolchozów nie rozpoczynała zasiewów jesiennych i zaczęła rozsprzedawać inwentarz żywy. Obecnie sytuacja unormalizowała się.

Komitet Powiatowy w Węgorzewie donosi: ostatnie wydarzenia w skali krajowej (uchwała ostatniego Plenum KC PPR i CK PPS) stały się powodem różnych interpretacji, co do oblicza polskiej wsi na najbliższą przyszłość. Reakcja tendencyjnie starała się narzucić przez błędne tłumaczenie sytuacji politycznej, niewiarę i zły stosunek do dzisiejszej rzeczywistości. Walka z szepтанą propagandą odbywała się z wielką ostrością przez członków PPR delegowanych na teren, jak i pracowników UB i MO. Mimo przeprowadzonych zebrań, obserwując ludność miejscowego powiatu dochodzi się do wniosku, że społeczeństwo w pewnej części jest poddane psychozie niewiary i bojaźni (wpływy kleru i reakcji).

Współpraca ze stronnictwami demokratycznymi

Współpraca z PPS i SL w porównaniu z miesiącem ubiegłym nie uległa prawie że żadnym zmianom tzn. jest zadawalniająca [!]. Organa partyjne tychże stronnictw politycznych na szczeblu wojewódzkim współpracują ze sobą w ścisłym porozumieniu. Na posiedzeniach Komisji Współdziałania są uzgadniane wszelkie posunięcia i wytyczne dla wspólnego działania dołowych ogniw wszystkich partii politycznych. Ostatnio przeprowadziło się wspólną akcję w sprawie popularyzacji uchwał centralnych władz partyjnych PPR, PPS i SL. Powzięto również wspólną uchwałę przeprowadzenia czystki w szeregach partyjnych oraz w administracji państwowej i samorządowej z elementów wrogich obecnemu naszemu ustrojowi. W związku z rolną strukturą naszego województwa kładzie się szczególnie duży nacisk na uzdrowienie stosunków w instytucjach i organizacjach mających wielki wpływ na życie gospodarcze i społeczne naszej wsi. Wojewódzkie władze partyjne PPR, PPS i SL uzgodniły posunięcia na najbliższą przyszłość, celem poprawienia sytuacji na wsi.

Organizacja partyjna PPS w porównaniu z ubiegłym miesiącem trochę się ożywiła, lecz istnieje jeszcze szczególnie na szczeblu powiatowym beczynność powodująca opieszale funkcjonowanie organizacji partyjnej. Przewiduje się, że po przeprowadzonej czystce organizacja partyjna PPS znacznie się ożywi.

Komitet powiatowy w Bartoszycach donosi: współpraca ze Stronnictwami Demokratycznymi układa się dobrze, komisje międzypartyjne PPR, PPS i SL zbierają się regularnie, omawiając bie-

żące zagadnienia, uzgadniając posunięcia na szczeblu powiatowym, usuwając wszelkie nieporozumienia itd.

Żywotność PPS i SL w terenie jest minimalna, koła nie odbywają posiedzeń, nie prenumerują prasy, są często oderwane od życia swej partii. Na terenie miasta Bartoszyce wspólne zebrania kół PPR i PPS odbywają się regularnie, są wygłaszane referaty o aktualnych zagadnieniach, w dyskusji słyszy się wypowiedzi o konieczności połączenia się obu Partii.

Komitet Powiatowy w Biskupcu donosi: stosunki z PPS-em ulegają nadal poprawie, Sekretarz PPS-u w każdym wypadku porozumiewa się z nami nie robiąc samodzielnych posunięć. Ostatnio po uzgodnieniu z nami przeprowadził reorganizację Komitetu usuwając ludzi niepewnych i WRN-owców.

SL nie przejawia żadnej działalności. Z innymi stronnictwami jak SD i SP nie ma żadnej współpracy, zresztą te dwa stronnictwa zupełnie nie są aktywne na naszym powiecie.

Komitet Powiatowy w Braniewie donosi: współpraca z Powiatowym Komitetem PPS napotyka na pewne trudności w związku z pewnymi posunięciami: sekretarz powiatowy PPS, który starał się kryć nadużycia i niedociągnięcia popełnione przez członków PPS w spółdzielni.

Współpraca z SL-em układa się dość pozytywnie. SL w okresie sprawozdawczym przeprowadziło 14 zebrań na kołach i dwa zebrania Zarządu Powiatowego, na których były referowane uchwały NKW SL i sprawa spółdzielni produkcyjnych. Natomiast współpraca z innymi stronnictwami jak SD i SP jest słaba z tej racji, iż stronnictwa nie wykazują żadnej żywotności i biorą tylko udział w uroczystościach państwowych.

Komitet Powiatowy w Giżycku donosi: wśród pewnej jednakże części aktywu PPS brak jest inicjatywy. Oczyszczanie szeregów PPS idzie zbyt opornie, ostatnio zostało wykluczonych 18 członków, cyfra ta jest niewystarczająca, gdyż zakwalifikowanych do wydalenia z Partii winno być około 70-ciu osób. W miesiącu sprawozdawczym PPS w terenie nie prowadził żadnych akcji. Wrogich tendencji w PPS nie ma. Odbyły się dwa posiedzenia Komitetu Współdziałania. Zebrań partyjnych w PPS-sie odbyło się 8 na terenie miasta i 6 na terenie wsi.

Współpraca z SL-em jeszcze idzie dość opornie. Przygotowuje się usunięcie z Zarządu Powiatowego SL elementów reakcyjnych.

Komitet Powiatowy w Górowie [Ilaweckim] donosi: zebrania Komitetu Współdziałania PPR, PPS i SL odbywają się regularnie raz na tydzień.

Komitet Powiatowy w Iławie donosi: współpraca z PPS-em układa się dość dobrze. Uzgadnia się posunięcia polityczne i gospodarcze. W miesiącu sprawozdawczym odbyły się trzy posiedzenia Komitetu Współdziałania PPR, PPS, na których były omawiane sprawy organizacyjne, czystka w Radach Narodowych, planowanie zebrań na poszczególnych kołach itp.

Współpraca z SL-em jest również dobra, nie napotyka się na żadne trudności, gdyż cały zarząd należycie docenia naszą współpracę. Stronnictwo Pracy nie przejawia w dalszym ciągu żadnej działalności. Stronnictwo Demokratyczne posiada trzech członków i również nie przejawia żadnej działalności.

Komitet Powiatowy w Kętrzynie donosi: współpraca z PPS-em jest dobra i zacieśnia się coraz bardziej. W miesiącu sprawozdawczym odbyły się dwa zebrania międzypartyjne i jedno zebra-

nie Komitetu Współdziałania PPR i PPS. Odbyły się również dwie odprawy aktywu powiatowego PPR-PPS i SL w celu przygotowania prelegentów na kampanię uświadamiającą.

Stronnictwo Ludowe w miesiącu sprawozdawczym żadnej poważniejszej akcji nie przeprowadziło.

Komitet Powiatowy w Lidzbarku [Warmińskim] donosi: współpraca z innymi partiami politycznymi układa się dobrze. Dzięki oczyszczeniu z niepożądanych elementów kierownictwa powiatowego PPS, następuje tym samym zwrot w ustosunkowaniu się członków PPS do członków naszej partii. Na kołach współpraca jest również dobra, nie stwierdzono antagonizmu i rozbieżności.

Współpraca z SL-em jest dobra. PSL i SD są nieliczne i nie przejawiają aktywnej działalności w terenie.

Komitet Powiatowy w Mrągowie donosi: współpraca z PPS jest dobra, jednak poszczególni członkowie są opieszali w pracy. Natomiast współpraca z SL-em jest gorsza; członkowie Powiatowego Zarządu na zebraniach gromadzkich mówią o spółdzielczości produkcyjnej jako o „kołchozach”. Komisja Porozumiewawcza pracuje na ogół dobrze. W miesiącu sprawozdawczym odbyło się jedno posiedzenie.

Komitet Powiatowy w Nidzicy donosi: dotychczas współpraca z innymi partiami politycznymi była bardzo słaba, obecnie ożywiła się.

Komitet Powiatowy w Olsztynie: Sekretarz Kom. Pow. PPS [Feliks Fic] ma prawicowe tendencje. Daje się to szczególnie zauważyć przy reorganizacji Gminnych Rad Narodowych, gdzie ów sekretarz broni bogaczy wiejskich – członków PPS oraz takich ludzi, którzy w ogóle nie współpracują z naszą Partią. Wypadek taki miał miejsce w gminie Lamkowo, gdzie chodziło o usunięcie przewodniczącego Gminnej Rady Narodowej oraz członka Rady – członków PPS-u; chociaż sprawa ta już przedtem została omówiona przez Komitety Powiatowe, jednak sekretarz PPS-u nie zgodził się na usunięcie tych towarzyszy z Gminnej Rady Narodowej. Wspólne zebrania z PPS odbywają się w gminie Lamkowo i Ramsowo, ponieważ w tych gminach są większe zgrupowania PPS-owców. Współpraca na dołach jest możliwa i na pewno jeszcze by się poprawiła, gdyby niektóre jednostki wykluczyć z PPS-u.

Współpraca ze Stronnictwem Ludowym napotyka na trudności z powodu złego nastawienia Sekretarza Powiatowego SL. Stronnictwo Ludowe na naszym terenie broni bogaczy wiejskich i wyzyskiwaczy ludu pracującego np. wójt gm. Dywity – członek SL-u, jest typowym kulakiem, stale zatrudnia siły najemne, zaś Zarząd Powiatowy SL-u ma go w opiece; to samo jest z wójtem gminy Wrzesina, który jest wrogo usposobiony do obecnego ustroju. Pomimo częstych uwag z naszej strony Sekretarz SL-u na to nie reaguje, a przeciwnie broni go pod każdym względem. Na naszym powiecie jest także PSL liczące 20-tu członków, którzy jednak żadnej działalności nie przejawiają.

Komitet Powiatowy w Ostródzie donosi: współpraca z PPS układa się dobrze. Stronnictwo Ludowe na terenie powiatu nie przejawia żadnej działalności z powodu braku odpowiedniego kierownictwa.

Komitet Powiatowy w Pasłęku donosi: współpraca z innymi partiami politycznymi jest dobra, stosunki międzypartyjne wykazują dążność do większego zacieśnienia współpracy. W miesiącu sprawozdawczym odbyło się jedno posiedzenie Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Politycz-

nych, na którym omawiano sprawy przeprowadzenia masówek na gromadach w sprawie uchwał Plenum KC PPR.

Komitet Powiatowy w Szczytnie donosi: współpraca z PPS jest dobra. Akcje w terenie są wspólnie przeprowadzane. Stronnictwo Ludowe w terenie też [!] jest mało aktywne. W Stronnictwie tym grupują się przeważnie bogatsi chłopi i inteligencja dawnego PPS. Sekretarz SL jest słaby. Zebrania Komisji Porozumiewawczej odbywają się, lecz uchwały nie są wykonywane przez SL.

Komitet Powiatowy w Węgorzewie donosi: Stronnictwo Ludowe jest prowadzone przez ludzi, którzy z premedytacją starają się zepchnąć współpracę z PPS na niewłaściwe tory. W Stronnictwie tym w dużej ilości kryją się elementy, które nie mają nic wspólnego z ruchem, a którzy [!] trafili tam po to jedynie, ażeby pod płaszczykiem SL robić szkodliwą działalność w stosunku do obecnej rzeczywistości. Przygotowuje się oczyszczenie szeregów SL w Węgorzewie.

Działalność reakcji i zagadnienie bezpieczeństwa

Sytuacja ogólna nie uległa większym zmianom.

Komitet Powiatowy w Biskupcu donosi: jawnej działalności reakcji nie stwierdzono. Urząd Bezpieczeństwa urzęduje coraz sprawniej, należałoby jednak przeszkolić niektórych pracowników, bo jak się stwierdziło, nie wiedzą nawet kto jest głową naszego Państwa, ani też nie znają przedstawicieli naszej Partii. W MO stosunki też uległy zmianie.

Komitet Powiatowy w Braniewie donosi: ogólny stan bezpieczeństwa na terenie powiatu jest dość dobry. W miesiącu wrześniu UB i MO przeprowadziło 5 aresztowań: dwóch administratorów z majątków państwowych, jednego za nielegalne posiadanie broni palnej, jednego za szerzenie wrogiej propagandy, jednego podejrzanego o przynależność do UPA. Wystąpienie bandyckich w okresie sprawozdawczym nie stwierdzono.

Komitet Powiatowy w Giżycku donosi: na naszym terenie w miesiącu sprawozdawczym nie stwierdzono działalności band terrorystycznych. Stan bezpieczeństwa jest na ogół zadawalniający[!]. Organy PUBP i MO nastawione są na walkę z elementami rozsiewającymi szeptaną propagandę. Są jeszcze braki, jak np. zbyt liberalizm u niektórych pracowników. ORMÓ bierze udział w nocnych patrolach, pilnuje stert ze zbożem na majątkach państwowych; w każdą niedzielę odbywają się zbiórki, ćwiczenia z bronią i pogadanki polityczne.

Komitet Powiatowy w Iławie donosi: w okresie sprawozdawczym na terenie powiatu było 80 przestępstw, z których 80% zostało wykryte; są to przeważnie kradzieże zwykłe, kradzieże z włamaniem, sabotaże i oszustwa.

Komitet Powiatowy w Kętrzynie donosi: w okresie sprawozdawczym podziemie faszystowskie[!] nie przejawiało większej działalności. Był tylko jeden napad rabunkowy w Babińcu gmina Kraskowo. Działalność reakcji przejawia się w różnych formach sabotażu, szczególnie w majątkach PNZ. Uważamy, że mimo iż nie ma jawnych działań band, to jednak istnieją podziemne knowania.

Komitet Powiatowy w Mragowie donosi: na terenie powiatu organizacje podziemne nie przejawiają działalności.

Sabotaż gospodarczy przejawia się na majątku państwowym Rybno, gdzie rządca ob. Rokosz Stanisław celowo zamował zgrabki żytnie i owsiane.

Komitet Powiatowy w Nidzicy donosi: w miesiącu sprawozdawczym działalność reakcji znacznie się ożywiła. Wroga propaganda wpłynęła w znacznym stopniu na zmniejszenie się obszaru zasiewów w tutejszym powiecie. Członkowie naszej Partii również w poważnej mierze ulegli tej propagandzie. Stan bezpieczeństwa dobry.

Komitet Powiatowy w Olsztynie donosi: wrogiej działalności band na terenie powiatu nie uważano. Jest jednak siana wroga propaganda, szczególnie przez ludność autochtoniczną, na tle powrotu Niemców[!] i zakładania kolchozów. Propaganda przyczyniła się w dużej mierze do sabotażu gospodarczego, a szczególnie w zagospodarowaniu tych ziem przez miejscową ludność. W celu zlikwidowania tej wrogiej propagandy władze bezpieczeństwa wspólnie z naszym Komitetem przystąpiły do wykrycia źródeł, z których wychodzą te pogłoski. Placówki te zostały już częściowo zlikwidowane, a ludność przystępuje do normalnej pracy na polach. Zauważa się, że Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego oraz Powiatowa Komenda MO pracują coraz aktywniej i osiągają coraz lepsze wyniki.

Komitet Powiatowy w Ostródzie donosi: były wypadki napadów rabunkowych przez grasujące bandy. W miesiącu sprawozdawczym Urząd Bezpieczeństwa przeprowadził akcję rozbrojenia terenu, która dała dobre wyniki.

Komitet Powiatowy w Pasłęku donosi: bezpieczeństwo na terenie powiatu jest dość dobre. Działalności band reakcyjnych i innych przejawów przestępczości nie stwierdzono, za wyjątkiem dwóch wypadków pożaru z niewiadomych przyczyn.

Komitet Powiatowy w Szczytnie donosi: zbrojnych napadów nie notowano. Reakcją swą działalność przejawia tylko w propagandzie, zwłaszcza w zakresie spółdzielczości produkcyjnej. Lustracja terenu przez aparat bezpieczeństwa trwa. Społeczeństwo w terenie czuje się bardziej swobodnie.

Komitet Powiatowy w Węgorzewie donosi: w miesiącu wrześniu żadnych wystąpień podziemia nie zauważono. Ogólnie stan bezpieczeństwa dobry.

Funkcjonowanie samorządu

W miesiącu sprawozdawczym na terenie całego województwa, na wszystkich szczeblach przeprowadzana jest gruntowna reorganizacja organów stanowiących i organów wykonawczych. Do akcji tej użyte zostały Komisje Administracyjno-Samorządowe przy Komitetach Powiatowych PPR. Na szczeblu gmin całokształtu reorganizacji dopilnowują gminne trójki samorządowe. Celem skoordynowania pracy reorganizacyjnej Wydział Samorządowy na szczeblu wojewódzkim wysyła aktywistów samorządowych dla dopilnowania całokształtu akcji. Reorganizacja Rad Powiatowych została rozpoczęta od reorganizacji Prezydiów Rad Powiatowych. Prezydium Rad Powiatowych zostały zreorganizowane w ten sposób, że wyeliminowało się element urzędniczy, a wprowadziło się sekretarzy Komitetów Powiatowych i aktywistów spośród robotników i chłopów. Obecnie na skutek usuwania z Partii ludzi wrogo nastawionych do obecnej rzeczywistości, szereg Rad Powiatowych nie posiada przewodniczących Rady Powiatowej. Do takich powiatów należą: Bartoszyce,

Kętrzyn, Ostróda, Pasłęk, Pisz, Szczytno. W najbliższej przyszłości stanowiska te będą obsadzone przez ludzi wytypowanych przez Wydział Samorządowy KW PPR w Olsztynie.

Na szczeblu gminnym, przy reorganizowaniu Prezydów Gminnych Rad Narodowych, sytuacja jest o wiele trudniejsza ze względu na brak aktywistów terenowych. Do reorganizowania rad terenowych na wszystkich powiatach nasza Partia jeszcze nie przystąpiła – wychodząc z tego założenia, że na skutek szybkiej reorganizacji ucierpiałby całokształt pracy. Wydział samorządowy ma poważne obawy, ażeby szybkie tempo reorganizacyjne nie odbiło się na pracy samorządowej.

Z akcją oczyszczania naszych szeregów partyjnych, równoległe idzie akcja oczyszczania w PPS-sie i SL, w związku z tym akcja ta przyjmuje charakter masowy. W pewnym okresie możemy spotkać się z takim zjawiskiem, że praca na odcinku administracji i samorządu może ulec chwilowemu osłabieniu. Obecnie na 10-ciu powiatach należałoby zmienić inspektorów samorządowych i kierowników oddziałów powiatowych, a to skutek usunięcia ich z Partii, a szczególnie z PPS-u. Jednak brak ludzi na te stanowiska utrudnia realizację naszego planu. Z drugiej strony ludzie ci nie mogą pozostać na tym stanowisku, gdyż są poinformowani o tym, że zostali wydalenii z Partii, a w związku z tym nie będą już pracować pozytywnie.

Na innych odcinkach np. w starostwach sytuacja jest identyczna. Brak nam obecnie 8-miu starostów i 10-ciu wicestarostów. Wydział Samorządowy uważa, że bez pomocy Ministerstwa Ziemi Odzyskanych problemu tego nie rozwiąże. Referaty starościńskie należałoby przeorganizować, a szczególnie referat społeczno-polityczny, wojskowy i Opieki Społecznej. Referaty ww. da się obsadzić ludźmi z naszego województwa.

Na odcinku Zarządów Miejskich sytuacja przedstawia się podobnie, jak i w administracji. Na 29 miast należałoby zmienić kilkunastu burmistrzów. Komisje Administracyjno-Samorządowe zajmują się tym zagadnieniem i w najbliższej przyszłości problem ten zostanie całkowicie rozwiązany.

Przy obsadzie stanowisk burmistrzów Komisje Administracyjno-Samorządowe wykorzystują towarzyszy, którzy powracają z kursów samorządowych zorganizowanych przez MZO. Komisje Administracyjno-Samorządowe zajmują się zagadnieniami obsady organów wykonawczych. Obecnie około 30% wójtów złożyło rezygnację i Partia nasza w związku z tym wysunęła już dółowych aktywistów na te stanowiska. Gorzej się przedstawia z obsadą sekretarzy Zarządów Gminnych, na ten odcinek wysunie się towarzyszy, którzy ukończyli kursy samorządowe w Jelitkowie i w Chorzowie. jednocześnie Partia nasza zwróciła uwagę na Kolegialne Zarządy Gminne, które zdaniem Wydziału Samorządowego nie spełniają właściwej roli i dlatego też przy reorganizacji na gminach uwzględnia się reorganizację Zarządów Kolegialnych. Trójki Samorządowe opracowują projekt obsady gromad sołtysami, którzy będą rekrutować się z biednych chłopów.

Część druga – życie gospodarcze

Stan rolnictwa

Polityka podatkowa na odcinku wsi prowadzona była środkami czysto administracyjnymi. Wynikiem tego notowaliśmy dość często wypadki przerzucania ciężaru podatkowego na barki mało i średniorolnych chłopów, gdzie przeprowadzano egzekucje omijając bogaczy wiejskich. W miesiącu sprawozdawczym odbyła się odprawa pełnomocników i przewodniczących Komitetów Współdziałania, na której naświetlono znaczenie polityki podatkowej, jako jednej z form walki klasowej na wsi. Obecnie wpływ podatku gruntowego przybrał na sile. Jeżeli chodzi o FOR to stwierdzić na-

leży, że w dalszym ciągu nie widzi się wzmożonych wpływów ze względu na opór bogaczy wiejskich i niedostatecznej dotychczas pracy administracji państwowej, samorządowej i partii politycznych. Wpływy podatku gruntowego za miesiąc wrzesień wynosi 80% planu. Na realizację podatku gruntowego ujemnie wpłynęła akcja siewna i wykopki. Podstawową przyczyną osłabienia wpływów podatku gruntowego, FOR, jak i innych akcji, jest wroga propaganda, z którą prowadzimy konsekwentną walkę, eliminując w zarodku.

Na terenie naszego województwa zostało wytypowane przez ZSCh 22 wsie samopomocowe, gdzie mogą być wzorowo pod każdym względem prowadzone gospodarstwa. Typując je braliśmy pod uwagę należyty stan zagospodarowania, wybierając wioski najmniej zniszczone, przodujące gospodarczo i politycznie. W większości tych wsi przeprowadzono remonty budynków mieszkalnych oraz stodół i obór. W miarę możliwości ZSCh dostarcza nawozów sztucznych, zboża selekcyjnego, inwentarza oraz pomocy kredytowej.

Zamierzamy przeprowadzić masowe zebrania na wsiach, poruszając rolę i znaczenie rozwoju wsi samopomocowych. Dotychczas jeszcze wsie samopomocowe nie spełniają swej roli z następujących przyczyn: słabej strony organizacyjnej, braku dostatecznej opieki ze strony ZSCh, niedostatecznego zainteresowania i opieki ze strony Komitetów Powiatowych naszej Partii oraz słabej pomocy ze strony ośrodków maszynowych, co wynika z braku maszyn w tychże ośrodkach. Problem ten będzie można rozwiązać z chwilą likwidacji nadmiaru maszyn znajdujących się w posiadaniu indywidualnych gospodarzy.

Niejasny dotychczas kierunek rozwojowej wsi odbił się ujemnie między innymi i na spółdzielniach osadniczo-parcelacyjnych, ponieważ miały one istnieć okresowo, do czasu podniesienia bytu materialnego członków. Na podstawie takich założeń nie zwracano na nie specjalnej uwagi, tak ze strony ZSCh, jak i Partii. Członkowie spółdzielni to chłopci małorolni, przeważnie przybyli z ziem centralnych, nie byli pouczeni o korzyściach wynikających z pracy zbiorowej. W przeważającej większości organizatorzy tych spółdzielni głosili, że spółdzielnie w przyszłości zostaną rozparcelowane, a każdy jej członek otrzyma swą działkę. W konsekwencji doszło do tego, że prawie we wszystkich wypadkach członkowie podzielili działki między siebie i gospodarzą indywidualnie. Obecnie Partia nasza skupiła całą energię nad uzdrowieniem tego stanu rzeczy. W miesiącu sprawozdawczym przeprowadziliśmy lustrację dwóch spółdzielni, gdzie stan gospodarczy przedstawiał się katastrofalnie na skutek wrogiej działalności kierownictwa, które spoczywało w rękach elementów spekulanckich np. spółdzielnia osadniczo-parcelacyjna w Płatynach pow. Ostróda, gdzie wykryliśmy nadużycia i sabotaż w postaci nie sprzątnięcia zbóż z pola, które uległo częściowemu zepsuciu, stało się to dlatego, że niektórzy członkowie ulegli wrogiej propagandzie o kolchozach, odrywając się tym samym od spółdzielni.

Na skutek naszej interwencji ogólna sytuacja w Zw. Sam. Chłop. powoli się poprawia. Jednakże brak kontroli ze strony Wojewódzkiego Związku Sam. Chłop. jest powodem słabej pracy pracowników powiatowych, na szczeblu gminnym i gromadzkim; inspektorzy nie kontrolują należycie pracy i nie dają nastawienia [!]. Powołuje się specjalne komisje, które będą miały za zadanie opracowanie planu działania ośrodków maszynowych oraz sporządzą spisy, którym gospodarzom należy udzielać pomocy. O ile realizacja orte i siewu na indywidualnych gospodarstwach nie przedstawia dla nas większych trudności, to natomiast sytuacja na majątkach państwowych jest trudniejsza. Organizacja olsztyńska rozpoczęła akcję wysuwania nowych ludzi na stanowiska rządców i administratorów majątków państwowych, by radykalnie zmienić stan rzeczy na lepszy.

Część trzecia – organizacje masowe

Związki zawodowe

Liczba zorganizowanych robotników i pracowników [w] 238-miu oddziałach Zw. Zaw. wynosi 66 331 członków. Z przyczyny mających nastąpić zmian personalnych w OKZZ, Okręgowa Komisja nie wykazuje dostatecznej aktywności. Przed OKZZ stoi zagadnienie ustalenia zakładów pracy, które winny posiadać Rady Zakładowe; ile zakładów posiada Rady Zakładowe, powstałe na podstawie nowej ordynacji wyborczej, ile jest Rad Zakładowych starego typu, ile jest zdekompletowanych, ile jest Rad Zakładowych z nominacji dyrektora i ile zakładów pracy nie posiada Rad Zakładowych w ogóle. Sprawa obsad personalnych trochę się poprawiła, gdyż został obsadzony referat personalny (PPR) i referat ekonomiczny (PPR). Koniecznym jest przybycie delegata Wydziału Kulturalno-Oświatowego KCZZ dla definitywnego załatwienia sprawy utworzenia szkoły działaczy związkowych przy tutejszym OKZZ. Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej został przeznaczony do likwidacji lokal klubu inteligencji pracującej, z wnioskiem przekazania tego lokalu na Dom Kultury Robotniczej, który ma organizować OKZZ.

W miesiącu sprawozdawczym zostały wybrane dwie dalsze Powiatowe Rady Zw. Zaw.: w Bartoszycach i Lidzbarku [Warmińskim]; w pozostałych powiatach: Braniewo, Nidzica i Węgorzewo Powiatowe Rady Zw. Zaw. zostaną wybrane w miesiącu październiku i listopadzie.

W Związku Zawodowym Pracowników Dróg Kołowych został wybrany Zarząd Okręgowy w składzie 5-ciu osób, z czego PPR – 3, PPS – 1, BP [bezpartyjni] – 1. W Zw. Zaw. Kolejarzy dokonano wyborów Okręgowych Sekcji Fachowych. Na 8 sekcji okręgowych z 40-tu członkami wybrano 11-tu PPR-owców i 8-em [!] bezpartyjnych.

W Związkach Zawodowych Pracowników Społecznych opracowano kalendarzyk wyborczy na oddziały i koła związku dla wyboru delegatów na Zjazd Okręgowy, który wybierze delegatów na Zjazd Krajowy.

W Związku Zawodowym Pracowników Społecznych Leśnych i Przemysłu Drzewnego ukończono wybory Zarządów Oddziałów Związku. Na ogólną liczbę 16-cie [!] oddziałów z 252 członkami [do] Zarządów wybrano 130 – PPR, 77 – PPS, 10 – SL, 2 – SD i 33 bezpartyjnych. Na miesiąc listopad i grudzień są zaplanowane wybory do Rad Zakładowych tej branży.

W Związku Zawodowym Pracowników i Robotników Rolnych wyniki akcji wyborczej do Komitetów Zespołowych są następujące: dokonano wyborów w 56 zespołach w 12 (na 17-cie) powiatach. Wybrano ogółem 468 członków Komitetów Zespołowych z czego: 305 – PPR-owców, 44 – PPS-owców, 6-ciu SL-owców i 113 bezpartyjnych.

Po porozumieniu się z Wydziałem Zawodowym KW PPR Zarząd Główny zawiesił w czynnościach dotychczasowy Zarząd Oddziału Wojewódzkiego Zw. Zaw. Pracowników Cywilnych Administracji Wojskowej, mianując do czasu wyborów (13 XI 1948 r.) Zarząd Komisaryczny w następującym składzie: przewodniczący tow. Abramski (PPR), sekretarz tow. Walczak Marian (PPR), skarbnik tow. Zybowski Ferdynand (PPS).

W zakładach pracy przeprowadzono masówki w sprawie spekulacyjnego i wrogiego charakteru gromadzenia zapasów artykułów żywcowych. Sytuacja została opanowana. Masowe wykupywanie produktów na naszym terenie skończyło się zupełnie.

Dla umożliwienia operatywnej pracy powołano Prezydium Wydziału Zawodowego KW PPR w Olsztynie w następującym składzie: kierownik Wydziału – Bartnikowski Aleksander, przewodniczący OKZZ Rybczyński Franciszek, przewodniczący Zarządu Okr. Skarbowców – Lickiewicz Aleksander, Sekretarz Zarz. Okr. Transportowców – Najder Aleksander. Odbyto dwa zebrania Wy-

działu Zawodowego KW PPR i Wydziału Społeczno-Zawodowego WK PPS. Odbyto cztery zebrania Prezydium Wydziału. Dokonano 16-cie odpraw kolektywów partyjnych Zarz. Zw. Zaw. Obsłużono trzy posiedzenia Komitetów Powiatowych, cztery zebrania kół partyjnych, 9 zebrań związkowych, trzy zebrania Powiatowych Rad Zw. Zaw.

Organizacje społeczne

W dniu 3 X 1948 r. odbył się Walny Zjazd Delegatów Polskiego Związku byłych Więźniów Politycznych z terenu województwa olsztyńskiego. Na Zjeździe dokonano wyborów władz okręgu. Kandydaci do Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Weryfikacyjnej, Sądu Koleżeńskiego i delegaci na Kongres zostali uzgodnieni z Wydziałem Propagandy KW PPR w Olsztynie.

W dniu 25 września odbył się pierwszy Okręgowy Zjazd Delegatów Związku Inwalidów Wojennych RP w Olsztynie.

W obecnym okresie największą aktywność przejawia TPPR. Jest organizowana szeroka akcja w celu pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. W celu spopularyzowania Związku Radzieckiego wśród naszego społeczeństwa, w miejscowych kinach będzie się wyświetlało wyłącznie filmy radzieckie; zostaną zorganizowane akademie; we wszystkich instytucjach, urzędach, zakładach pracy, szkołach i organizacjach będzie wygłoszony cykl odczytów ilustrujących najważniejsze dziedziny życia i pracy zaprzyjaźnionych z nami narodów Związku Radzieckiego. Zostaną również wykorzystane wszystkie orkiestry i zespoły świetlicowe. Akcja imprezowa obejmie osobno miasta i osobno teren wsi województwa olsztyńskiego. Dla obsługi mieszkańców okolicznych wsi, we wszystkich miastach powiatowych, organizacje polityczne i społeczne, Związki Zawodowe, szkoły i Związek Młodzieży Polskiej zobowiązały się postawić do dyspozycji lokalnych Komitetów, artystyczne zespoły recytacji, pieśni i tańca, których repertuar z reguły będzie poprzedzać zasadniczy referat programowy polityczny, wygłoszony przez delegowanych na teren wsi odpowiednich prelegentów. Głównym celem ofensywy kulturalno-artystycznych imprez na wsi jest należyte naświetlenie problemu i znaczenia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.

Część czwarta – organizacja partyjna

W miesiącu sprawozdawczym przeprowadzono intensywną akcję popularyzacji uchwał lipcowego i sierpniowego Plenum KC PPR. Akcja ta dała pozytywne rezultaty, przyczyniła się do uspokojenia umysłów naszego społeczeństwa zaniepokojonego przez szeptaną propagandę o zakładaniu kołchozów i wybuchu trzeciej wojny. Odbyła się narada Aktywu Wojewódzkiego PPR poświęcona zagadnieniom sierpniowego Plenum KC PPR. Również we wszystkich powiatach odbyły się podobne narady, w których wzięło udział 1689 towarzyszy. Narady powyższe wykazały, że aktyw naszej Partii popiera i zgadza się całkowicie z wytycznymi KC PPR. Na szczeblu gminnym odbyło się tylko 45 narad w 9-ciu powiatach, w których wzięło udział 2069 towarzyszy. W związku z tym, że stwierdzono konieczność dotarcia do każdego koła, przerwano narady na szczeblu gminnym i zorganizowano akcję popularyzacji uchwał na wszystkich kołach partyjnych, kładąc szczególnie duży nacisk na wieś. Odbyło się 1264 zebrań na kołach z uczestnictwem 11 340 towarzyszy. Mniej liczebne koła partyjne odbywały zebrania łącznie. Zebrania były obsługiwane przez aktyw wojewódzki i powiatowy naszej partii. Akcja powyższa dała zadawalniające (!) rezultaty i przyczyniła się do wyjaśnienia całokształtu spraw naszym towarzyszom i w rezultacie miała dodatni wpływ na uspokojenie nastrojów wśród ludności.

W miesiącu sprawozdawczym wzrósł autorytet naszej partii. Nasza organizacja partyjna jest czynnikiem dominującym i decydującym we wszystkich niemal dziedzinach życia gospodarczo-społeczno-politycznego.

Najcięższym zagadnieniem na terenie naszego województwa jest olbrzymi brak wykwalifikowanych pracowników – członków naszej partii, we wszystkich dziedzinach naszego życia.

Sprawy personalne w naszej organizacji partyjnej

Byłego I-ego Sekretarza Komitetu Powiatowego w Lidzbarku [Warmińskim] tow. Drzewińskiego skierowano na II-ego Sekretarza Komitetu Powiatowego w Szczytnie. I-ego Sekretarza Komitetu Powiatowego w Biskupcu tow. Hyżę Henryka zdjęto z powodu niewywiązywania się z powierzonej mu pracy; na jego miejsce postawiono tow. Zawolika przybyłego z Białegostoku, gdzie był przewodniczącym Wojewódzkiego Zarządu ZWM. Za brak czujności partyjnej i nieróbstwo został zdjęty Sekretarz Komitetu w WUBP w Olsztynie tow. Kowalczyk i skierowany na Instruktora do Wydziału Rolnego KW PPR. Na jego miejsce typuje się tow. Sawickiego, obecnego naczelnika personalnego WUBP. W Biskupcu został wydalony z Partii Instruktor Organizacyjny tow. Regina za niemoralne prowadzenie się; na jego miejsce postawiono tow. Wieliczko. W Braniewie na II-ego Sekretarza Kom. Pow. przesunięto dotychczasowego Sekretarza Kom. Miejsk. w Braniewie tow. Krupowicza E., zaś II-ego Sekretarza tow. Baly Walentego na Sekretarza Kom. Miejsk. (zamiana). W Giżycku zwolniono Instruktora Rolnego tow. Celejewskiego. W Morągu został zwolniony II-gi Sekretarz Kom. Pow. tow. Famulski; na jego miejsce przyjęto tow. Derdonia. W Mrągowie zwolniono Instruktora Rolnego tow. Lisa W. W Nidzicy zwolniono Instruktora Organizacyjnego tow. Mydło. W Komitecie Miejskim w Olsztynie został zwolniony II-gi Sekretarz tow. Deja, na jego miejsce powołano tow. Najdera. W Piszcu przyjęto na II-go Sekretarza tow. Zabawskiego. Od I-ego XI zostanie zdjęty I-szy sekretarz Kom. Pow. tow. Pluciński; na jego miejsce zostanie powołany tow. Aleksandrowicz z Woj. Wydz. Osiedleńczego. Planuje się zdjęcie I-ego Sekretarza Kom. Pow. w Nidzicy tow. Balika J. za odrywanie się od Partii; na jego miejsce przewiduje się przesunięcie obecnego Sekretarza Kom. Pow. w Iławie tow. Krzezińskiego, który na terenie powiatu Iława do tego stopnia zżył się z pewnymi ludźmi, że nie może skutecznie i ostro się przeciwstawić bogaczom wiejskim i pewnej części zdemoralizowanych ludzi. Na II-ego Sekretarza Kom. Pow. w Iławie prześle się tow. Oktabę Henryka.

W Komitecie Wojewódzkim zaszły następujące zmiany: został aresztowany kierownik Wydz. Ekonomicznego ob. Muszyński L. za współpracę z Niemcami podczas okupacji. Zwolniony został Instruktor Wydz. Rolnego tow. Bitner J., na jego miejsce przyjdzie od I XI Kowalczyk (dotychczasowy Sekretarz Kom. w WUBP).

Stan pracowników politycznych na I XI będzie wynosił w Kom. Woj. 26 prac. Planuje się awansowanie dotychczasowego Referenta Sprawozdawczego na Instruktora Sprawozdawczego, zaś na Referenta Sprawozdawczego typuje się tow. Kurczewskiego Czesława – Referenta Ministerstwa Ziemi Odzyskanych w Wydz. Osobowym Urzędu Wojewódzkiego].

9

1948 listopad 19. – Informacja Henryka Mackiewicza, kierownika Referatu Sprawozdawczego przy Wydziale Organizacyjnym KW PPR dla Wydziału Organizacyjnego KC PPR, o akcji oczyszczania szeregów Polskiej Partii Socjalistycznej.

Maszynopis, oryginał.

AAN, KC PZPR, PPR, 295/IX – 246, k. 141.

Do dnia 15 listopada 1948 r. wydano z szeregów partyjnych PPS na terenie województwa olsztyńskiego 1592 członków z tego: robotników 230, inteligencji 323, chłopów 694, inicjatywy prywatnej 345.

Akcja oczyszczania szeregów partyjnych na kolach w PPS ma obecnie przebieg zadawalniający [!]. Pod naciskiem naszej Partii został przełamany bierny opór w niektórych ogniwach PPS-owskiego aparatu partyjnego, który się wyrażał w formie opóźniania akcji oczyszczającej. Na nielicznych kolach akcja oczyszczająca miała przebieg zbyt mechaniczny. W załączeniu przesyłam zestawienie wydanych z PPS według danych WK PPS.

10

1948 grudzień 5. – Stan organizacyjny PPR w województwie olsztyńskim na koniec listopada 1948 r. – wyciąg z ankiety sprawozdawczej.

Maszynopis, odpis.

AP Olsztyn, KW PZPR, KW PPR, I:VI/3, k. 276.

1. Ilość członków Partii wynosi 23 666.
2. W tym: robotników poza rolnictwem 5902; robotników rolnych 2089, chłopów 9744, rzemieślników 4950, kupców 16.
3. Ilość kół ogółem wynosi 1858.
4. W tym: kół fabrycznych 105, kolejowych 46, w urzędach 367, terenowych 117, gromadzkich 984, folwarcznych 239.
5. Ilość komitetów ogółem wynosi 171.
6. W tym: komitetów miejskich 24, gminnych 137, fabrycznych 3, kolejowych 3, w urzędach 4.
7. W miesiącu sprawozdawczym [listopadzie] przybyło 286 członków, w tym nowo przyjętych 106.
8. W miesiącu sprawozdawczym ubyło członków 1408, w tym wydanych 719.
9. Opłaciło składki członkowskie 19 407 członków na sumę 448 630 zł.
10. Opłaciło prenumeratę prasy partyjnej 18 286 członków.
11. Ilość powiatów w województwie olsztyńskim wynosi 17, miast niewydziałonych 29, wydzielonych 1, gmin 142, gromad 1629.

11

1948 grudzień. – Informacja Henryka Mackiewicza, kierownika Referatu Sprawozdawczego przy Wydziale Organizacyjnym KW PPR dla Wydziału Organizacyjnego KC PPR, o przebiegu akcji oczyszczania szeregów PPR.

Maszynopis, odpis.

AP Olsztyn, KW PZPR, KW PPR, I:VI/3, k. 279.

Na terenie województwa olsztyńskiego do dnia 6 grudnia 1948 r. wydano z Partii na kolach partyjnych 1045 członków, z tego: robotników poza rolnictwem 222, robotników rolnych 43, chłopów 486, pracowników umysłowych 212, rzemieślników 43, kupców 39.

Wydalono z Partii, jako element klasowo obcy 204, jako element ideologicznie obcy 293, za kontakt z podziemiem 43, za współpracę z okupantem 74, za wrogą propagandę 37, za szkodnictwo gospodarcze 28, za kradzież 56, za nałogowe pijaństwo 246, za niemoralny tryb życia 39, za nadużycia finansowe 24, za nadużycia władzy 10.

Skreślono z ewidencji jako martwe dusze 604 członków.

Wydalono z Partii 113 aktywistów partyjnych. Wydalono z Partii byłych towarzyszy na stanowiskach kierowniczych gospodarczych 42 i na stanowiskach kierowniczych w administracji i samorządzie 47.

12

1948 grudzień 7. – Delegaci i zaproszeni goście Polskiej Partii Robotniczej na Kongres Jedności Klasy Robotniczej z terenu województwa olsztyńskiego.

Maszynopisy, kopie odpisów.

AP Olsztyn, KW PZPR, KW PPR, I-VI/3, k. 281–283; Egzekutywa KW PPR, I-IV/1, k. 163–164.

Delegaci:

1. Paweł Błażejewski, ur. 28 października 1911 r., poch. robotnicze, wykształcenie podstawowe, czł. PPR do lat okupacji, wybrany z pow. bartoszyckiego; I sekretarz Komitetu Powiatowego PPR w Bartoszychach.

2. Kazimierz Szewczyk, ur. 14 marca 1918 r., poch. robotnicze, wykształcenie średnie, czł. PPR od 1945 r., wybrany z pow. biskupieckiego; kierownik Wydziału Personalnego KW PPR w Olsztynie.

3. Wacław Lewikowski, przewodniczący Centralnej Komisji Kontroli Partii, wybrany z pow. braniewskiego.

4. Franciszek Skowroński, ur. 24 lipca 1913 r., poch. robotnicze, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od 1945 r., wybrany z pow. braniewskiego; I sekretarz Komitetu Powiatowego PPR w Braniewie.

5. Józef Benak, ur. 29 lutego 1920 r., poch. robotnicze, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od 1945 r., wybrany z pow. giżyckiego; I sekretarz Komitetu Powiatowego PPR w Giżycku.

6. Wiktoria Nowicka, ur. 21 grudnia 1912 r., poch. chłopskie, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od 1945 r., wybrana z pow. górowieckiego; kierownik Wydziału Kobiecego KW PPR w Olsztynie.

7. Wacław Gumiński, ur. 25 września 1891 r., poch. robotnicze, wykształcenie średnie, czł. PPR od 1945 r., wybrany z pow. iławskiego; zastępca kierownika Wydziału Komunikacyjnego KC PPR.

8. Mieczysław Moczar, ur. 25 grudnia 1913 r., poch. robotnicze, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od 1942 r., wybrany z pow. iławskiego; wojewoda olsztyński.

9. Stefan Antolski, ur. 17 lipca 1914 r., poch. robotnicze, wykształcenie średnie, czł. PPR od 1946 r., wybrany z pow. kętrzyńskiego; I sekretarz Komitetu Powiatowego PPR w Kętrzynie.

10. Wilhelm Billin, naczelny dyrektor Polskiego Radia w Warszawie, wybrany z pow. lidzbarskiego.

11. Stanisław Rutkowski, ur. 11 lipca 1912 r., poch. robotnicze, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od 1946 r., wybrany z pow. morąskiego; sekretarz Komitetu Gminnego PPR w Myślicach, pow. morąski.

12. Ludwik Zieliński, ur. 25 listopada 1919 r., poch. rzemieślnicze, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od 1945 r., wybrany z pow. morąskiego; I sekretarz Komitetu Powiatowego PPR w Morągu.

13. Józef Zgódko, ur. 16 stycznia 1909 r., poch. robotnicze, wykształcenie średnie, czł. PPR od 1945 r., wybrany z pow. mrągowskiego; I sekretarz Komitetu Powiatowego PPR w Mrągowie.

14. Paweł Wojaś, ur. 19 czerwca 1905 r., poch. robotnicze, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od 1942 r., wybrany z pow. nidzickiego; I sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PPR w Olsztynie.

15. Bronisław Jachimowicz, ur. 7 lipca 1911 r., poch. robotnicze, wykształcenie średnie, czł. PPR od 1944 r., wybrany z terenu m. Olsztyna; II sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PPR w Olsztynie.

16. Jakub Prawin, szef Polskiej Misji Wojskowej w Berlinie, wybrany z terenu m. Olsztyna.

17. Zofia Staros, ur. 28 marca 1920 r., poch. chłopskie, wykształcenie wyższe, czł. PPR od 1946 r., wybrana z terenu m. Olsztyna; przewodnicząca Zarządu Wojewódzkiego Związku Młodzieży Polskiej w Olsztynie.

18. Stefan Ćwiek, ur. 25 kwietnia 1915 r., poch. robotnicze, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od 1945 r., wybrany z terenu m. Olsztyna; I sekretarz Komitetu Miejskiego PPR w Olsztynie.

19. Sabina Jaskowska, ur. 20 września 1923 r., poch. robotnicze, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od lat okupacji, wybrana z terenu m. Olsztyna; I sekretarz Komitetu Powiatowego PPR w Olsztynie.

20. Zygmunt Kowalczyk, ur. 12 marca 1901 r., poch. robotnicze, wykształcenie elementarne, czł. PPR od 1945 r., wybrany z pow. ostródzkiego; I sekretarz Komitetu Powiatowego PPR w Ostródzie.

21. Henryk Palka, ur. 3 grudnia 1908 r., poch. robotnicze, wykształcenie średnie, czł. PPR od 1944 r., wybrany z pow. ostródzkiego; szef Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Olsztynie.

22. Czesław Mazierz, wybrany z pow. ostródzkiego; członek Zarządu Głównego Związku Młodzieży Polskiej w Warszawie.

23. Stefan Pagacz, ur. 30 listopada 1916 r., poch. chłopskie, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od 1945 r., wybrany z pow. pasłęckiego; I sekretarz Komitetu Powiatowego PPR w Pasłęku.

24. Anatol Rubicki, ur. 13 sierpnia 1911 r., poch. robotnicze, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od 1946 r., wybrany z pow. pasłęckiego; członek Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partii w Olsztynie.

25. Edward Hajduk, ur. 13 października 1922 r., poch. robotnicze, wykształcenie średnie, czł. PPR od 1947 r., wybrany z pow. piskiego; przewodniczący Powiatowej Rady Narodowej w Pisz – robotnik w fabryce sklejek.

26. Jan Olzak, ur. 27 marca 1925 r., poch. robotnicze, wykształcenie podstawowe, czł. PPR od 1946 r., wybrany z pow. węgorskiego; I sekretarz Komitetu Powiatowego PPR w Węgorzewie.

Towarzysze zaproszeni na Zjazd:

1. Stanisław Lange – kierownik Wydziału Rolnego KW PPR.
2. Julian Kuc – kierownik Wydziału Organizacyjnego KW PPR.
3. Bolesław Krzywiński – zastępca szefa Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Olsztynie.
4. Bazyl Maksymczuk – komendant wojewódzki MO.
5. Piotr Aleksandrowicz – sekretarz KP PPR w Pisz.
6. Roman Nowak – sekretarz KP PPR w Górowie Haweckim.
7. Kazimierz Zawolik – sekretarz KP PPR w Biskupcu.

8. Józef Krześciński – sekretarz KP PPR w Iławie.
9. Regina Rasińska – instruktor KP PPR w Iławie.
10. Michał Sokołowski – wiceprezes Wojewódzkiego Związku Samopomocy Chłopskiej.
11. Aleksander Lickiewicz – przewodniczący Okręgowej Komisji Związków Zawodowych.
12. Michał Domański – dyrektor Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych.
13. Józef Krajewski – zastępca kierownika Wydziału Organizacyjnego KW PPR.
14. Aleksander Najder – instruktor Wydziału Zawodowego KM PPR w Olsztynie.
15. Marian Kuźnicki – kierownik Wydziału Samorządowego KW PPR.

13

1948 grudzień 24. – Informacja Henryka Mackiewicza, kierownika Referatu Sprawozdawczego KW PZPR dla Wydziału Organizacyjnego KC PZPR, o powstaniu Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Olsztynie.

Maszynopis, odpis.

AP Olsztyn, KW PZPR, KW PPR, I/VI 3, k. 295.

W dniu 23 XII 1948 r. w Komitecie Wojewódzkim PZPR w Olsztynie odbyło się posiedzenie członków Komitetu Zjednoczonej Partii. Było obecnych 31 towarzyszy. Porządek dzienny obejmował:

1. Ukonstytuowanie się Komitetu Wojewódzkiego, Egzekutywy oraz wybór I i II sekretarza KW PZPR.

2. Referat sprawozdawczy z Kongresu wygłosił tow. Wojas.

3. Wytyczne dla Sekretarzy Komitetów Powiatowych Zjednoczonej Partii w sprawie scalenia organizacji partyjnych obu Partii na wszystkich szczeblach – tow. Jachimowicz Bronisław.

W jawnym głosowaniu I sekretarzem został wybrany tow. Wojas Paweł, zaś II sekretarzem wybrano tow. Jachimowicza Bronisława.

Do Egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego wybrano 8 b. PPR i 3 b. PPS.

Komitet Wojewódzki ukonstytuował się w liczbie 31 towarzyszy, w tym 21 b. PPR i 10 b. PPS.

W powiecie Pasłęk, we wsi Marianka dnia 15 XII 1948 na godzinę 10-tą rano ksiądz nazwiskiem Sikora zorganizował powszechną spowiedź, chcąc tym sposobem osłabić frekwencję na zebraniu gromadzkim przy głośniku – poszły tylko dewotki.

W powiecie Górowo Iławeckie, po zabawie ludowej podpalono w dwóch majątkach PNZ Talki i Borki jednocześnie stertę zboża oraz stodołę z maszyną szerokomłotną; straty wynoszą przeszło 2,5 miliona złotych, sprawcy nieznani.

W powiecie Ostróda dnia 15 XII 1948 o godzinie 16.00 wybuchł pożar w stodole napelnionej sianem i zbożem w majątku Dłużniewo. Pożar rozprzestrzenił się i objął drugą stodołę ze zbożem i maszynami rolniczymi, które spłonęły doszczętnie. Uratowano przed pożarem 2 stodoły, które już się zaczęły palić. Straty wynoszą około 6 milionów złotych. Sprawcy nie wykryto.

Charakterystyczne momenty:

W państwowej fabryce sklejek w Piszcu zebrani pracownicy wraz z rodzinami w liczbie przeszło 900 osób z entuzjazmem przyjęli fakt połączenia się Partii; przemawiali przodownicy pracy oraz sekretarze komitetów fabrycznych. W uchwalonej rezolucji zobowiązano się umasować współzawodnictwo pracy oraz podnieść wydajność pracy. Następnie odbyło się wręczenie podarków dzieciom pracowników w postaci butów i odzieży. Podarki otrzymało przeszło 700 dzieci.

W świetlicy spółdzielni „Tęcza” w Bartoszycach w czasie przemówienia tow. Bieruta, w momencie oddawania hołdu poległym bojownikom proletariackim, obecne w świetlicy kobiety plakały ze wzruszenia, które to wzruszenie udzieliło się wszystkim zebranych.

W państwowej garbarni w powiecie Braniewo po wysłuchaniu przemówienia tow. Bieruta zebrana załoga samorzutnie zebrała między sobą sumę 40 300 zł na budowę Domu Zjednoczonej Partii Robotniczej, poza sumą poprzednio zadeklarowaną.

W dniu 15 XII 1948 r. w godzinach wieczornych we wszystkich powiatach odbyły się wieczory artystyczne oraz krótkie zabawy ludowe.

W organizowaniu masówek i akademii położono duży nacisk na uroczyste przeprowadzenie zebrań w zespołach majątków PNZ.

W dniu otwarcia Kongresu w całym województwie dla uczczenia zjednoczenia się Partii Robotniczych odbywały się na poszczególnych zakładach pracy, względnie we wsiach i miasteczkach, otwarcia świetlic, przekazywanie bibliotek świetlicom, obdarowywanie dzieci i przodowników pracy upominkami i podarkami, przekazywanie wyremontowanych świetlic i budynków mieszkalnych (powiat Braniewo) oraz oddanie do użytkowania zelektryfikowanych wsi (powiat Olsztyn).